

ELŐSZÓ

Száz éve zajlott egy háború, amely nagyobb volt minden korábbinál, ezért kitörését követően nem sokkal a kortársak a nagy háború elnevezést adták neki. Cinizmustól vagy bölcs előrelátástól vezérelve némelyek hamarosan az „első” sorszámot illesztették a világméretűvé terebélyesedett háború neve elé. S miután később valóban jött egy újabb, még nagyobb összecsapás, a nagy háborút a továbbiakban már csak első világháborúként emlegették. Az elnevezés megváltozása ellenére az első világháború a magyarság számára meghatározó jelentőségű „nagy háború” maradt: végkimenetele sorsdöntően befolyásolta egész XX. századi történelmét, és következményei a mai napig hatnak.

A korabeli Magyarország több katonát veszített ebben a háborúban, mint a magyarság a korábbi történelme során vívott háborúiban együttvéve. A 661 000 hősi halott közé tartozott az a 3616 katona is, akiről és akik emlékezetére ez a kötet íródott.

Magyar és nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő jelentőségű és példaértékű az a kutatómunka, amelyet Molnár Tibor, a Zentai Történelmi Levéltár munkatársa 1999 óta végez. Az elmúlt tizenhat év során megjelent négy kötetében fokról fokra haladva dolgozta ki az első világháborús veszteségkutatás módszertanát. Kutatásai ugyan csak a zentai levéltár gyűjtőterületére terjednek ki, de az általa feltárt forrástípusok mindenütt előfordulhatnak, és vizsgálatuk módszerei általánosan, bárhol alkalmazhatók.

Az évek hosszú sora alatt aprólékos kutatómunkával összegyűjtött és most kötetbe rendezett adatok helytörténeti és családtörténeti szempontból is óriási értéket képviselnek. A kötet egyik legfontosabb része a településenkénti adattár, amelyből betűrendben megismerhetjük az adott hely háborús hősi halottait. Ideális esetben az elesettek család- és utónevét, katonai rangját és alakulatát, születési idejét vagy életkorát, születési helyét, szülei család- és utónevét, vallását, foglalkozását, házastársának a nevét, a házasságkötés helyét és időpontját, katonai szolgálatra, ill. hadba vonulásra vonatkozó adatait, halálának körülményeit, időpontját és helyét, az esetleges holtta nyilvánításra vonatkozó adatokat, a haláleset bejegyzésére, valamint a kapcsolódó forrásokra utaló adatokat. A bácskai Tisza mente települései, Horgos, Martonos, Magyarkanizsa, Zenta, Ada, Mohol, Péterréve, Óbecse és Bácsföldvár szerencsésnek mondhatják magukat, hogy a szerző elvégezte az adatgyűjtés sziszifuszi munkáját. A nagy háború századik évfordulóján minden településről el kellene készülnie egy ilyen munkának!

A helyi és személyes történelmi kutatásokat segítő adattár jelentőségén túl a kötet köztörténeti szempontból is jelentős értéket hordoz. A települési adatokat az összeg-

ző statisztikák követik, majd az ezek elemzéseként készített számadás következik, amelyben a települések emberveszteségeit az összlakosság arányában, korcsoportok, katonai alakulatok, foglalkozás/hivatás, felekezeti megoszlás, haláleset éve szerint is vizsgálja a szerző. Ezek a statisztikai adatsorok és elemző vizsgálatok már országos összehasonlításban is érdeklődésre tarthatnak számot, és hasonló összeállítások elkészítésére ösztönözhetik a kutatókat. Megjegyzésként ide kívánczok, hogy ezeket az adatokat egy elektronikus adatbázisba rendezve számtalan további szempont szerint lehetne vizsgálni, elemezni (pl. a haláleset oka és helye, a családi állapot szerint stb.).

A kötet a mellékleteiben felvillant néhány eredeti forrást és fotót is, amelyek segítségével a hősi halottak és hozzátartozóik arcot is kapnak, s immár személy is társul a száraz statisztikai adatok mellé. A személyessé vált adatok, történetek számaránya ugyan elenyésző a kötetben bemutatott 3616 hősi halott mellett, bízunk azonban abban, hogy a kötet hatására a kései leszármazottak, rokonok vagy csak az érdeklődő olvasók további fotókkal, személyes dokumentumokkal gyarapítják ezt a gazdag gyűjteményt, amellyel most Molnár Tibor megörvendeztette az olvasót.

Pintér Tamás
Nagy Háború Kutatásáért
Közhasznú Alapítvány